

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.022.02.2018

Krzysztof Lis
Starosta Szczecinecki
Starostwo Powiatowe w Szczecinku
ul. Wacisława IV 16
78 – 400 Szczecinek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/047 Działania organów administracji publicznej w zakresie usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Szczecinku ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Lis, Starosta Szczecinecki ² od 10 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie okresowych badań gleby i ziemi. Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz prowadzenie ich wykazu w okresie od 5 września 2014 r.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2014 r. do dnia zakończenia kontroli tj. do dnia 8 listopada 2018 r., z uwzględnieniem zdarzeń przed dniem 1 stycznia 2014 r., o ile miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust.2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ , z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 2 ustawy o NIK, tj. legalności, gospodarności i rzetelności
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontroler	Jarosław Tarasewicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/157/2018 z 11 września 2018 r. (akta kontroli str.1 – 2)

¹ Dalej: Urząd lub Starostwo.

² Dalej: Starosta.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie od 1 października 2001 r. do 5 września 2014 r. Starosta przeprowadził jeden raz badanie gleby i ziemi na podstawie przepisu art. 109 ust. 2 Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁵. Pozostałe zrealizowane w tym okresie badania zanieczyszczeń środowiska gruntowo – wodnego były przeprowadzane w ramach 5 przeglądów ekologicznych nałożonych przez Starostę Szczecineckiego decyzjami na podmioty władające gruntem, przy czym podstawą prawną ich wykonania była ustawa z 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw⁶. Starosta przekazał Wojewodzie Zachodniopomorskiemu⁷ rejestr zanieczyszczeń prowadzony od 2001 r. oraz stosowne dokumenty związane z rekultywacją terenów zanieczyszczonych niezwłocznie po wejściu w życie ustawy POŚ. Starosta nie opracował harmonogramu prowadzenia okresowych badań gleby i ziemi.

Do 4 września 2016 r. Urząd nie podejmował działań wynikających z przepisu art. 101d ust.1 POŚ w zakresie identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, natomiast w okresie od 5 września 2016 r. do 30 października 2018 r. Starosta podejmował prawidłowe działania mające na celu identyfikację potencjalnych historycznych zanieczyszczeń.

W Starostwie terminowo sporządzono i przekazano do 5 października 2018 r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska⁸ wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Starosta pomimo braku obowiązku informował mieszkańców o możliwości zgłaszania potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi poprzez zamieszczenie stosownej informacji na tablicy informacyjnej w Starostwie oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej⁹ w zakładce „środowisko”. W ocenie NIK stanowi to przykład dobrej praktyki w działaniu Urzędu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Identyfikacja terenów zanieczyszczonych i prowadzenie rejestru przez Starostę przed 2014 r.

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2001 – 2014 zadanie prowadzenia rejestru oraz wykonywanie okresowych badań gleby i ziemi wykonywał pracownik zatrudniony w Wydziale Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska¹¹ podlegający bezpośrednio dyrektorowi Wydziału.

(akta kontroli str.6 – 12, 13 – 29)

W latach 2014 – 2018 zgodnie z obowiązującym regulaminem organizacyjnym Starostwa¹² zadania związane z podejmowaniem i prowadzeniem postępowań w zakresie usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi należały do

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. Nr 62, poz. 627, ze zm. Dalej: POŚ

⁶ (Dz.U. z 2001 r. nr 100, poz. 1085 ze zm.). Dalej: ustawa wprowadzająca.

⁷ Dalej: Wojewodzie.

⁸ Dalej: RDOŚ.

⁹ Dalej: BIP.

¹⁰ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: Wydział RLOŚ lub Wydział.

¹² Regulamin organizacyjny Starostwa Powiatowego w Szczecinku, stanowiący załącznik do: 1) uchwały Nr XIX/135/2011 Rady Powiatu w Szczecinku z 29 grudnia 2011 r.; 2) uchwały Nr VIII/55/2015 Rady Powiatu w Szczecinku z 24 kwietnia 2015 r.; 3) uchwały Nr 398/2016 Zarządu Powiatu w Szczecinku z 15 grudnia 2016 r.

właściwości Wydziału. W tym okresie jeden pracownik¹³ zatrudniony na stanowisku pracy ds. rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska, realizował zadania związane z przygotowaniem materiałów w sprawie dokonywania identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i sporządzanie odpowiedniego wykazu.

Stanowisko to podlegało służbowo bezpośrednio Dyrektorowi Wydziału RLOŚ.

(akta kontroli str. 13 – 29, 30 – 49)

W Urzędzie w latach 2001-2014 przeprowadzono jedno badanie gleby i ziemi. Z udzielonych przez Dyrektora Wydziału RLOŚ wyjaśnień i przedstawionych podczas kontroli dokumentów wynika, że w 2008 r. przeprowadzono „*Badania zanieczyszczenia środowiska gruntowo – wodnego produktami ropopochodnymi i ołowiem w rejonie (aktualnie nieczynnej) stacji paliw w Szczecinku przy ul. 1 Maja – zlecenie*”¹⁴ z dnia 11 kwietnia 2008 r. Badaniem objęto obszar 0,156 ha.

Dyrektor RLOŚ wyjaśniła, że „*wzięto pod uwagę zakład przemysłowy mogący potencjalnie zanieczyścić komunalne ujęcie wód podziemnych dla Miasta Borne Sulinowo.*”

(akta kontroli str.111 – 113, 68)

W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie opracowano harmonogramu prowadzenia badań zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

W wyjaśnieniach złożonych na tę okoliczność, Dyrektor Wydziału RLOŚ stwierdziła, że przepis art. 109 ust. 3 POŚ obowiązujący do dnia 30 kwietnia 2007 r. określał w pkt 3 – 5, że:

- *Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób prowadzenia badań (...).*

- *W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3, zostaną ustalone:*

1) *sposób wyboru punktów poboru próbek;*

2) *wymagana częstotliwość pobierania próbek, oraz*

mogą zostać ustalone sposoby prezentacji wyników badań.

W związku z tym, że właściwy minister nie wydał rozporządzenia wykonawczego, cyt. „(...) *nie można było opracować harmonogramu okresowego badania jakości gleby i ziemi, w tym zaplanować kosztów związanych z takimi badaniami*” (...) oraz

że: (...) *brak jest podstaw zobowiązania Starosty do opracowania harmonogramu prowadzenia badań. Zgodnie z zapisem art. 109 ust. 1 Oceny jakości gleby i ziemi oraz obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Jednostką rządową zajmującą się państwowym monitoringiem środowiska była Inspekcja ochrony środowiska. Dyrektor Wydziału wyjaśniła także, że: (...) w tym samym artykule w ust. 6 ustawodawca zapisał, że: W przypadku stwierdzenia naruszenia standardów jakości gleby lub ziemi wojewódzki inspektor ochrony środowiska przekazuje staroście wyniki pomiarów. Stąd wykonanie harmonogramu prowadzenia badań z góry określający na założony okres wykonywanie przez Starostę badań jakości gleby i ziemi nie było wskazane, ponieważ dopiero na podstawie analizy informacji o potencjalnym zanieczyszczeniu środowiska w postaci zarządzeń pokontrolnych przykazywanych przez WIOŚ, na bieżąco można było prowadzić postępowania administracyjne skutkujące wykonaniem np. dokumentacji geologicznej na potrzeby której były wykonywane badania ziemi, w tym wody. Jednocześnie należy nadmienić, że konieczność opracowania harmonogramu zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi wynika z treści art. 101 j ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Obowiązek ten został nałożony na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dopiero od dnia 5 września 2014r.*

¹³ W okresie objętym kontrolą w Wydziale Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska było zatrudnionych pięć osób.

¹⁴ znak BAG.0812-4/138/08

Dyrektor Wydziału stwierdziła, że: „(...) można było zlecić badania a wyniki oprzeć o funkcjonujące rozporządzenie Ministra środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi¹⁵, jednak należało by zastosować dużą dowolność dot. zakresu i sposobu prowadzenia badań (sposób wyboru punktów pomiarowych, częstotliwość badań, prezentacja wyników, itp.) czyli tego wszystkiego co powinno określać odpowiednie rozporządzenie.”

(akta kontroli str. 67 – 68, 83 – 84)

Pomimo braku szczegółowego harmonogramu badań jakości gleby i ziemi Starosta jednorazowo zrealizował zadanie określone w art. 109 ust. 2 POŚ poprzez:

- zlecenie wykonania badania zanieczyszczenia środowiska gruntowo – wodnego produktami ropopochodnymi i ołowiem w rejonie (aktualnie nieczynnej) stacji paliw przy ul. 1 Maja w Szczecinku – zlecenie z 11 kwietnia 2008 r. Wyniki badań zostały zawarte w aneksie do dokumentacji geologicznej dla ustalenia warunków geologicznych i hydrogeologicznych, oraz poziomu zanieczyszczenia środowiska gruntowo – wodnego produktami ropopochodnymi i ołowiem.

Nie stwierdzono przekroczeń dla gruntów przemysłowych wskazanych w przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi¹⁶. Stwierdzono natomiast zanieczyszczenia w wodach gruntowych.

(akta kontroli str. 85,87 – 88,111 – 113)

Pozostałe rozpoznania zanieczyszczeń środowiska gruntowo – wodnego były przeprowadzane w ramach 5 przeglądów ekologicznych nałożonych przez Starostę Szczecineckiego decyzjami na podmioty władające gruntem, na podstawie przepisów ustawy wprowadzającej, tj.:

1. Badanie środowiska gruntowo – wodnego w obrębie Zakładu Biura Handlowego Euro – Matex (decyzja z 17 września 2010 r.)

Nie stwierdzono przekroczeń dla gruntów przemysłowych zgodnie z przepisami rozporządzenia MŚ w sprawie standardów jakości. Dokumentacja zawiera również badania wody gruntowej, dla której nie stwierdzono przekroczeń.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła, że Starosta uwzględniając obowiązujące przepisy ustawy z 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej¹⁷, fakt, że na przedmiotowym terenie funkcjonowały wojska Federacji Rosyjskiej oraz wykonane badania¹⁸ na przedmiotowym obszarze, stwierdził, że teren powojkowy nie wymagał dodatkowych badań prowadzonych w ramach art. 109 ustawy POŚ. Urząd poddawał analizie ewentualne zanieczyszczenia na terenie Miasta i Gminy Borne Sulinowo – sprawa zanieczyszczenia komunalnego ujęcia wody wskazuje, że na tym terenie mogą być nadal jakieś niezidentyfikowane zanieczyszczenia, lub choćby zanieczyszczenia stwierdzone w Liszkowie (ujęte w wykazie przygotowanym przez Starostę i przekazany do RDOŚ 5 października 2018 r.).

(akta kontroli str. 68 – 70, 85, 91 – 94)

¹⁵Dz. U. z 2002 Nr 165, poz.1359

¹⁶ Dz.U. Nr 165, poz. 1359, dalej rozporządzenie MŚ w sprawie standardów jakości.

¹⁷ (Dz. U. Nr 79, poz. 363 ze zm.)

¹⁸ Publikacja GIOŚ z czerwca 1994 r. *Identyfikacja i wycena szkód ekologicznych spowodowanych przez stacjonujące w Polsce wojska Federacji Rosyjskiej – Raport końcowy*; GIOŚ udokumentował zanieczyszczenie produktami ropopochodnymi na obszarze Bornego Sulinowa - 2,49 mln m³ (32,7 ha). *Projekt prac geologicznych dla realizacji instalacji technologicznych związanych z rekultywacją środowiska gruntowo – wodnego na terenie pola ćwiczeń oddziałów chemicznych - tor napalmowy, ogródek chemiczny, byłej bazy wojsk Federacji Rosyjskiej w Bornem Sulinowie*, zatwierdzonym przy decyzji Starosty Szczecineckiego z dnia 20 września 1999 r. – przedmiotowa dokumentacja zawiera wykaz dokumentacji w postaci Sprawozdań z poszczególnych etapów realizacji prac rekultywacyjnych wyszczególnionych obiektów. W ramach wstępnego rozpoznania zanieczyszczeń (w latach 1992 – 1993) Zidentyfikowanym źródłem zanieczyszczenia produktami ropopochodnymi były: magazyn środków chemicznych, tor napalmowy, rampa przeładunkowa paliw, składowisko paliwa raketowego. rurociąg przesyłowy paliw

2. Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Białym Borze zarządzanego przez Gminę Białą Bór. Badania zawarto w dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne w rejonie nieczynnego i przeznaczonego do rekultywacji składowiska odpadów, przyjętej zawiadomieniem Starosty Szczecineckiego z dnia 26 lutego 2007 r. Starosta podjął w tej sprawie kolejne działania wydając decyzję z 11 stycznia 2010 r. ustalając kierunek rekultywacji i zobowiązując do jej wykonania. Na terenie składowiska wykonano badania próbek wody, których wyniki odniesiono do przepisów rozporządzenia Ministra Środowiska z 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód¹⁹. Wody zaliczono do klasy III – zadowalające.

(akta kontroli str. 68 – 70, 85, 95 – 96)

3. Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Śmilczu zarządzanego przez Gminę Barwice. Badania zawarte w dokumentacji geologicznej określającej warunki hydrogeologiczne i geologiczno – inżynierskie w rejonie istniejącego składowiska odpadów komunalnych Śmilcz, zatwierdzonej decyzją z 10 stycznia 2001 r. Starosta podjął w tej sprawie decyzję z dnia 6 września 2005 r. uzgadniając warunki rekultywacji.

Na terenie składowiska wykonano badania próbek wody z odwiertów, których wyniki odniesiono do rozporządzenia MŚ w sprawie klasyfikacji. Zgodnie z ww. rozporządzeniem wody zaliczono do klasy III – zadowalające.

Zgodnie z rozporządzeniem MŚ w sprawie standardów jakości grunty spełniały warunki określone dla grupy B.

(akta kontroli str. 68 – 70, 85 – 86, 97 – 102)

4. Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Grzmiącej zarządzanego przez Gminę Grzmiąca – badania zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki gruntowo-wodne w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Grzmiąca, przyjętej zawiadomieniem 28 grudnia 2006 r.

Na podstawie badania próbek wody z wykonanych otworów, których wyniki odniesiono do wymogów zawartych w rozporządzeniu MŚ w sprawie klasyfikacji wody podziemne spełniały warunki dla wód klasy V.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła, że: „(...) poza zleconym badaniem w 2008 r. (...) w przypadku składowisk odpadów na podstawie przeglądów nałożonych zgodnie z art. 33 ustawy wprowadzającej – uznano za bezzasadne wykonywanie dodatkowych badań na rozpoznanych terenach.”

(akta kontroli str. 68 – 70, 86, 103 – 105)

5. Węzeł PKP Szczecinek. Przyjęcie dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne oraz obecny stan środowiska gruntowo-wodnego w obrębie punktu dystrybucji i magazynowania paliw płynnych węzła PKP w Szczecinku, zawiadomieniem Starosty z 29 stycznia 2003 r., a następnie przyjęcie dokumentacji geologicznej w związku z wykonywaniem prac geologicznych dla potrzeb rekultywacji środowiska na ww. terenie, zawiadomieniem Starosty z 24 marca 2004 r. Stwierdzono zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi środowiska gruntowo – wodnego, tj. przekroczenia dla gruntów przemysłowych.

(akta kontroli str. 68- 70, 86, 106 – 110)

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła, że wejście w życie 8 grudnia 2004 r. rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia

¹⁹ Dz. U. Nr 32 poz. 284, dalej rozporządzenie MŚ w sprawie klasyfikacji.

raportu o oddziaływaniu na środowisko²⁰, w tym § 2 ust. 1 pkt 41 w brzmieniu - składowiska odpadów, niewymienione w pkt 39, mogące przyjmować nie mniej niż 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności nie mniejszej niż 25.000 ton spowodowało zmianę organu ochrony środowiska właściwego do wydawania decyzji i prowadzenia postępowań administracyjnych dotyczących składowiska odpadów, jako przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Wobec powyższego Starosta Szczecinecki przekazał Wojewodzie Zachodniopomorskiemu komplet dokumentów związanych z przedmiotowymi instalacjami, w tym przeglądy ekologiczne wraz decyzjami.

(akta kontroli str. 69)

1.2. Starosta Szczecinecki realizując obowiązek wynikający z art. 36 ustawy *szkodowej* w dniu 27 grudnia 2007 r. przekazał Wojewodzie Zachodniopomorskiemu dokumenty związane z rekultywacją terenów zanieczyszczonych oraz rejestr zanieczyszczeń prowadzonego od 2001 r.

(akta kontroli str. 69 – 70)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że w latach 2001 – 2009 przeprowadzono tylko jeden raz badanie gleby i ziemi, co było niezgodne z art. 109 ust. 2 POŚ²¹, który zobowiązywał Starostę do prowadzenia okresowych badań gleby i ziemi.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniając przyczyny nie przeprowadzania okresowych badań ziemi i gleby stwierdziła że po przeprowadzeniu przeglądów nałożonych na podmioty władające ziemią na podstawie zgodnie z art. 33 ustawy wprowadzającej uznano za bezzasadne wykonywanie dodatkowych badań na rozpoznanych terenach oraz że „(...)Obowiązek „*prowadzenia przez Starostę okresowych badań jakości gleby i ziemi*” w latach 2001 – 2014 został ograniczony z powodu braku rozporządzenia wykonawczego opracowanego przez właściwego Ministra o zakresie i sposobie prowadzenia badań (art. 109 ust. 3 i ust. 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

*Jednocześnie należy zaznaczyć, że ustawodawca nie zdefiniował co należy rozumieć pod pojęciem „okresowe” badania jakości gleby i ziemi oraz w jakim zakresie czy obszarze takie badania Starosta powinien prowadzić. Ograniczenie ustawodawcy do zapisania w jednym ustępie stwierdzenia „Starosta prowadzi okresowe badania jakości gleby i ziemi”, bez wdrożenia instrumentów w postaci odpowiednich rozporządzeń wykonawczych, w tym o zakresie i sposobie prowadzenia badań oraz środków finansowych (zgodnie z zapisem art. 109 ust. 1 *Oceny jakości gleby i ziemi oraz obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska – zadanie realizowane przez Inspekcję ochrony środowiska jako jednostkę rządową*) uniemożliwiało realizację tego obowiązku z przyczyn niezależnych od Starosty lub też pozostawiało dużą swobodę w dowolności interpretowania i wykonywania takich badań”.*

(akta kontroli str. 84, 87 – 110)

W ocenie NIK stanowisko to nie ma prawnego i merytorycznego uzasadnienia, bowiem w badanym okresie obowiązywało rozporządzenie w sprawie standardów, a skoro wydanie powołanego przez Starostę rozporządzenia było z mocy ustawy POŚ fakultatywne to należy rozumieć, że ustawodawca nie uznał go jako niezbędnego do

²⁰ Dz. U. Nr 257, poz. 2573

²¹ Z dniem 5 września 2014 r. weszła w życie znowelizowana ustawa z 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska; przepis art. 109 ustawy został uchylony przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz. 1101).

realizacji obowiązków organu. Należało zbadać teren i odnieść się do progów zanieczyszczeń zgodnie z przeznaczeniem gruntu.

OCENA CZĄSTKOWA

Starosta Szczeciński przeprowadził jednorazowe badanie gleby i ziemi, co było niezgodne z przepisami art. 109 ust. 2 POŚ, które zobowiązywały Starostę do prowadzenia w latach 2001-2014 okresowych badań gleby i ziemi. Pozostałe zrealizowane w tym okresie badania zanieczyszczeń środowiska gruntowo – wodnego były przeprowadzane w ramach 5 przeglądów ekologicznych zleconych przez Starostę decyzjami nałożonymi na podmioty władające gruntem. Starosta wykonał obowiązek przekazania Wojewodzie rejestru terenów zanieczyszczonych.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz prowadzenie ich wykazu w okresie od 5 września 2014 r.²²

2.1. W okresie od dnia 5 września 2014 r. do dnia 4 września 2016 r. Urząd nie podejmował działań wynikających z przepisu art. 101d ust.1 POŚ w zakresie identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła, że przyczyną zwłoki w tym zakresie był fakt, iż cyt.(...) *Od dnia 5 września 2014 r. do dnia 4 września 2016 r. nie zostało opublikowane, opracowane przez Ministra Środowiska ww. rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Nie było zatem możliwości wypełnienia nałożonego na Starostę obowiązku. Powyższa sytuacja zmieniła się dopiero dnia 5 września 2016 r. po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi²³.*

(akta kontroli str.123 – 124)

Mając na celu identyfikację potencjalnych historycznych zanieczyszczeń ziemi Starosta podjął następujące działania:

a/ skierowano dwie osoby zatrudnione w Wydziale do udziału 18 listopada 2016 r. w szkoleniu pn. „*Nowe przepisy w zakresie oceny zanieczyszczenia gleby i ziemi w raporcie początkowym oraz gromadzenie danych do wykazu i rejestru historycznych zanieczyszczeń*”;

(akta kontroli str. 63 – 64)

b/ skierowano wnioski o uzyskanie przez dwóch pracowników Starostwa dostępu do prowadzonych przez GDOŚ²⁴ Rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i Rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku²⁵. Dostęp do rejestrów pracownicy otrzymali 6 grudnia 2016 r.

(akta kontroli str.50,59,62,123)

c/ w budżecie Powiatu zaplanowano wydatki w dziale 90006 – *Ochrona gleby i wód podziemnych*, na potrzeby identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, w tym wykonanie pierwszego etapu badań zanieczyszczenia gleby i ziemi przez laboratorium akredytowane na rok 2016 – 10 000 zł²⁶;

(akta kontroli str. 51 – 57,124)

²² Z dniem 5 września weszła w życie znowelizowana ustawa – prawo ochrony środowiska (Dz.U. z2014 r. poz. 1101)

²³ Dz.U. z 2016 r., poz. 1395

²⁴ Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

²⁵ wniosek Starosty Szczecińskiego z 29 listopada 2016 r. o przyznanie dostępu do Rejestru prowadzonego przez GDOŚ znak RS.604.144.2016.AŻ oraz kopie e-mail dot. rejestracji nowych kont;

²⁶a) na rok 2016 – 10 000 zł (Uchwała nr XVI/118/2015 Rady Powiatu z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie uchwalenia budżetu Powiatu Szczecińskiego na rok 2016), b) na rok 2017 – 20 000 zł (Uchwała nr XXX/221/2016 Rady Powiatu z 21 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia budżetu Powiatu Szczecińskiego na rok 2017), c) na rok 2018 – 10 000 zł (Uchwała nr XLIV/343/2017 Rady Powiatu z 21 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia budżetu Powiatu Szczecińskiego na rok 2018))

d/ dokonano analizy rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku prowadzonego przez GDOŚ – do rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku wpisano szkodę o nr rej. 878 dotyczącą występowania *ponadnormatywnych stężeń tri i tetrachloroetenu w wodzie pitnej na ujęciu w miejscowości Borne Sulinowo*. W związku z tym przeanalizowano dostępne dokumenty będące w posiadaniu Wydziału RLOŚ Starostwa.

(akta kontroli str.124,138)

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła w tym zakresie, że: (...) *mając na uwadze obowiązywanie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (...) oraz fakt, że na przedmiotowym terenie funkcjonowały wojska Federacji Rosyjskiej oraz zanieczyszczenia uznano za szkodę w środowisku Starosta nie podejmował badań na przedmiotowym obszarze.*

Zanieczyszczenie komunalnego ujęcia wody w Bornem Sulinowie zostało wpisane do rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód środowisku, który prowadzi GDOŚ.

(akta kontroli str.125,138)

2.1.1. Na podstawie dostępnej dokumentacji, w Urzędzie dokonano ustalenia działalności mogących z dużym prawdopodobieństwem powodować historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które były prowadzone na terenie Powiatu przed 30 kwietnia 2007 r., z wytypowaniem nieruchomości i instalacji, które należy poddać analizie w pierwszej kolejności. Do wstępnej analizy, zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi²⁷, wytypowano:

- *tereny powojaskowe* (lp. 3 w ust. 3 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) nieruchomości Skarbu Państwa przejęte od wojsk Federacji Rosyjskiej: Borne Sulinowo i Miasto Szczecinek;
- *instalacja do zgazowania lub upłynniania węgla* (lp. 4 ust. 1 ww. załącznika nr 2 rozp. MŚ w sprawie oceny) teren po Gazowni konwencjonalnej w Szczecinku;
- *instalacje do magazynowania ropy naftowej, produktów naftowych, substancji lub mieszanin w rozumieniu ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach*, (lp. 11 w ust. 2 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) stacje paliw;
- *instalacje do chowu lub hodowli drobiu lub świń* (lp. 33 ust. 1 ww. załącznika nr 2 rozp. MŚ w sprawie oceny) ferma trzody chlewnej;
- *instalacje do produkcji płyt drewnopochodnych* (lp. 29 ust. 1 ww. załącznika nr 2 rozp. MŚ w sprawie oceny) Zakłady Spółek Kronospan w Szczecinku;
- *zakład o zwiększonym albo dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* (lp. 1 ust. 3 ww. załącznika nr 2 rozp. MŚ w sprawie oceny) – Kronospan Chemical sp. z o.o w Szczecinku - zakład funkcjonował na terenie Szczecinka przed 2007 r.;
- *instalacje lub miejsca do składowania odpadów* (lp. 26 ust. 1 lub lp. 2 ust. 3 ww. załącznika nr 2 rozp. MŚ w sprawie oceny) – składowiska odpadów komunalnych, które funkcjonowały przed 2007 r.

(akta kontroli str.125 – 126,139 -140)

2.1.2. W Urzędzie prowadzono analizy dokumentów Wydziału RLOŚ (dokumentacji geologicznych, przeglądów ekologicznych), dostępnych publikacji i raportów GIOŚ i ZWIOŚ, a także publikacje w prasie lokalnej. Ustalono listy substancji powodujących

²⁷ Dz.U. z 2016 r., poz. 1395, (dalej: rozp. MŚ w sprawie oceny).

ryzyko, których wystąpienie w glebie lub ziemi jest spodziewane ze względu na prowadzoną na terenie powiatu działalność wykorzystując treść załącznika nr 2 rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczeń powierzchni ziemi powstałe przed 30 kwietnia 2007 r., w którym wskazano rodzaje działalności mogące z dużym prawdopodobieństwem powodować historyczne zanieczyszczenia i listę substancji powodujących ryzyko. Sporządzono i przekazano do 5 października 2018 r. do RDOŚ wykaz sporządzony przez Starostę potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Na tej podstawie określono listy substancji powodujących ryzyko, których wystąpienie w glebie lub ziemi jest spodziewane ze względu na wytypowaną działalność:

1) *Tereny powojkowe* (lp. 3 w ust. 3 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) nieruchomości Skarbu Państwa przejęte od wojsk Federacji Rosyjskiej w miejscowościach Borne Sulinowo i Miasto Szczecinek. Stwierdzono na terenie tych obiektów zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego produktami ropopochodnymi. W składzie tych zanieczyszczeń zidentyfikowano różnego typu węglowodory i domieszki chemiczne. Analiza obszaru została przeprowadzona w Starostwie na podstawie dostępnych w urzędzie dokumentów.

W Bornem Sulinowie zidentyfikowanym źródłem zanieczyszczenia produktami ropopochodnymi był magazyn środków chemicznych, tor napalmowy, rampa przeładunkowa paliw, składowisko paliwa rakietowego, rurociąg przesyłowy paliw

W Szczecinku źródłem zanieczyszczeń była baza paliw, rampa przeładunkowa, rurociągi paliwowe (JAR I) oraz obiekty garażowo-warsztatowe z myjnią, magazyn paliwa (JAR II). Badania opublikowane przez PIOŚ w 1994 r. wykazały występowanie na przejętych terenach zanieczyszczenia gruntu produktami ropopochodnymi w postaci węglowodorów alifatycznych i aromatycznych. Wykryto także chlorowcopochodne ftalowe (rozpuszczalniki, farby) i substancje powierzchniowo czynne (detergenty). Stwierdzono także metale ciężkie: ołów, kadm i miedź. Dokonując wyceny szkód ekologicznych w tam tym okresie nie zaliczono tego terenu do szkód, które należy likwidować w pierwszej kolejności.

(akta kontroli str. 126 – 128, 139 – 140)

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że „(...)Mając na uwadze obowiązywanie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej (Dz.U. Nr 79, poz. 363 ze zm.), ze wskazaniem na brzmienie art. 18, 19 i 20 jako przepisu szczegółowego, „na podstawie dokumentacji sporządzonej w wyniku badań (...)” nieruchomości przez odpowiednich ministrów, Wojewoda określi „zakres koniecznych do wykonania robót zabezpieczających oraz prac rekultywacyjnych dostosowanych do sposobu zagospodarowania nieruchomości”. Przedmiotowa ustawa określa też regulowanie przedmiotowych spraw w umowach m.in. sprzedaży nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej.”

(akta kontroli str.128)

W Nadleśnictwie Borne Sulinowo, (leśnictwa Liszkowo) w rejonie nieczynnego składowiska odpadów zidentyfikowanym źródłem zanieczyszczenia były m.in.: metale, węglowodory aromatyczne, fenole, pestycydy.

(akta kontroli str.128 – 129,141)

2) *Instalacja do zgazowania lub upłynniania węgla* (lp. 4 ust. 1 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny), teren po Gazowni konwencjonalnej w Szczecinku. W Starostwie brak było dokumentów związanych z funkcjonowaniem Gazowni. Na podstawie artykułu zawartego w Przeglądzie Geologicznym z 2002 r. zagrożeniem chemicznym dla środowiska może być przenikanie benzenu i jego alkilopochodnych

(BTEx) oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Starosta wystąpił z wnioskami do władających powierzchnią ziemi o przedłożenie informacji na temat funkcjonowania Gazowni.

(akta kontroli str. 129, 141)

3) *Instalacje do magazynowania ropy naftowej, produktów naftowych, substancji lub mieszanin w rozumieniu ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach*, (lp. 11 w ust. 2 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) - stacje paliw.

Analizie poddano dokumentację geologiczną wykonaną na terenie 15 stacji paliw, z których wynika, że we wszystkich stacjach brak jest zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi lub metalami ciężkimi gruntu i wód podziemnych.

(akta kontroli str.129 – 132,141 – 142.)

4) *Instalacje do chowu lub hodowli drobiu lub świń* (lp. 33 ust. 1 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny). Analiza dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne wraz z projektem monitoringu lokalnego wód podziemnych w rejonie 5 ferm trzody chlewnej wykazała brak zanieczyszczeń metalami ciężkimi w gruncie (brak przekroczenia). Badania obejmowały wskaźniki charakterystyczne dla ferm trzody chlewnej.

(akta kontroli str.132 – 133,141)

5) *Instalacje do produkcji płyt drewnopochodnych* (lp. 29 ust. 1 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) - Instalacja spalania paliw o mocy ponad 50 MW, instalacja do produkcji płyt drewnopochodnych. Instalacja dla której organem ochrony środowiska jest Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego.

Z przekazanej przez ten organ informacji wynika, że podmioty prowadzące działalność przedłożyły dokumentację stanowiącą analizę ryzyka zanieczyszczenia gleby, ziemi i wód podziemnych będącą wstępną ekspertyzą dla potrzeb wykonania raportu początkowego o stanie gleby, ziemi i wód gruntowych dla instalacji wymagającej pozwolenia zintegrowanego wykonaną w kwietniu 2014 r. Z dokumentu wynika, że podmioty nie prowadzą monitoringu wód podziemnych oraz monitoringu stanu gleby w zakresie substancji zużywanych w procesach produkcyjnych oraz że przeprowadzona przez przedsiębiorcę ocena ryzyka zanieczyszczenia gleby, ziemi i wód gruntowych wykazała brak ryzyka zanieczyszczenia gleby, ziemi i wód gruntowych przez produkty wykorzystywane w trakcie prowadzonych procesów technologicznych.

(akta kontroli str.133,142)

6) *Zakład o zwiększonym albo dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej* (lp. 1 ust. 3 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) – Instalacji do produkcji żywic aminowych, objętych pozwoleniem zintegrowanym. Instalacja dla której organem ochrony środowiska jest Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego. Z przekazanej przez ten organ informacji wynika, że Spółka przedłożyła dokumentację stanowiącą analizę ryzyka zanieczyszczenia gleby, ziemi i wód gruntowych na terenie instalacji do produkcji formaliny oraz instalacji do produkcji żywic aminowych, objętych pozwoleniem zintegrowanym, w celu określenia konieczności lub braku konieczności opracowania raportu początkowego z grudnia 2017 r. Z analizy wynika, że biorąc pod uwagę brak ryzyka zanieczyszczenia gleby, ziemi lub wód gruntowych nie ma potrzeby sporządzenia raportu początkowego.

(dowód: akta kontroli str.133 – 134,142)

7) *Instalacje lub miejsca do składowania odpadów* (lp. 26 ust. 1 lub lp. 2 ust. 3 ww. załącznika nr 2 do rozp. MŚ w sprawie oceny) – składowiska odpadów komunalnych: w Białym Borze, Barwicach, Grzmiącej, Bornem Sulinowie, byłej Trzecie.

Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Białym Borze zarządzanego przez Gminę Biały Bór – zawarte w dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne w rejonie nieczynnego i przeznaczonego do rekultywacji składowiska odpadów, przyjętej zawiadomieniem Starosty z 26 lutego 2007 r. Starosta podjął w tej sprawie kolejne działania wydając decyzję z 11 stycznia 2010 r. ustalając kierunek rekultywacji i zobowiązując do jej wykonania.

Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Śmilczu zarządzanego przez Gminę Barwice – zawarte w dokumentacji geologicznej określającej warunki hydrogeologiczne i geologiczno - inżynierskie w rejonie istniejącego składowiska odpadów komunalnych Śmilcz, zatwierdzonej decyzją z 10 stycznia 2001 r. Starosta podjął w tej sprawie kolejne działania wydając decyzję z 6 września 2005 r. uzgadniając warunki rekultywacji.

Badanie środowiska gruntowo – wodnego zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Grzmiącej zarządzanego przez przedsiębiorstwo Remondis a następnie przez Gminę Grzmiąca – badania zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki gruntowo-wodne w rejonie składowiska odpadów w miejscowości Grzmiąca, przyjętej zawiadomieniem 28 grudnia 2006 r.

Z dokumentacji Urzędu i wyjaśnień kontrolowanego wynika, że przeanalizował posiadane dokumentację i pisma w wytypowanych siedmiu obszarach. Na podstawie tej analizy zidentyfikował jeden teren na którym mogą wystąpić potencjalne historyczne zanieczyszczenia. Został wpisany do Wykazu przekazanego do RDOŚ 5 października 2018 r.

(akta kontroli str. 134, 142 – 143)

2.2. Do 13 września 2018 r. Starosta wnioskował do władających powierzchnią ziemi o informacje dotyczące potencjalnego historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła w tym zakresie, że: *"Mając na uwadze opracowane przez Ministerstwo Środowiska „Wytyczne dla starostw dotyczące identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi” otrzymane w dniu 28 lutego 2018 r., po analizie publicznie dostępnych materiałów stwierdzono, że na terenie miasta Szczecinek funkcjonowała Gazownia Klasyczna zlokalizowana przy ul. Kanałowej. Z uwagi na brak w Starostwie dostępnych dokumentów na temat powyższego zakładu, zwrócono się z pismem o informacje do PSG sp. z o.o. Gazowni w Szczecinku oraz obecnych władających powierzchnią terenu na których ówczesna Gazownia mogła najprawdopodobniej funkcjonować(...)* Do 8 listopada 2018 r. informacje zwrotne nie zostały przedstawione przez poprzedniego jaki i obecnych władających powierzchnią ziemi.

(dowód: akta kontroli str.135, 143)

2.3. W badanym okresie Starosta nie przeprowadzał badań wstępnych. Starosta w latach 2016 – 2018 zabezpieczał w budżecie powiatu środki finansowe na potrzeby wykonania pierwszego etapu badań, o których mowa w § 6 rozporządzenia MŚ w sprawie sposobu oceny, jednak nie były one dotychczas uruchomione.

(dowód: akta kontroli str.135 – 136,143)

2.4. Zadania w zakresie załatwiania petycji, skarg i wniosków, w tym prowadzenie rejestrów petycji, skarg i wniosków, monitorowanie terminowego ich rozpatrywania a także przygotowywanie sprawozdawczości i okresowych były wykonywane przez Biuro Obsługi Rady Powiatu i Zarządu Powiatu²⁸.

²⁸ § 52 Uchwały Nr XIX/135/2011 Rady Powiatu w Szczecinku z 29 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia *Regulaminu organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Szczecinku* (ze zmianami: Uchwałą Nr VIII/55/2015 Rady Powiatu w Szczecinku z 24 kwietnia 2015 r. oraz Uchwałą Nr 398/2016 z 15 grudnia 2016 r. Zarządu Powiatu w Szczecinku)

W badanym okresie wpłynęło 11 skarg w 2015 r., 10 skarg w 2016 r., 13 skarg w 2017 r. i 3 skargi w 2018 r. (25.09.). Żadna z tych skarg nie dotyczyła spraw historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

(akta kontroli str. 136,143 – 144)

2.5. Starosta pomimo braku takiego obowiązku poinformował mieszkańców o możliwości zgłaszania potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi poprzez zamieszczenie stosownej informacji na tablicy informacyjnej w Starostwie Powiatowym w Szczecinku w I kwartale 2017 r. oraz na stronie internetowej BIP w zakładce „środowisko” w III kwartał 2018 r. co uznać należy za przykład dobrej praktyki w kontrolowanej działalności Urzędu.

(akta kontroli str.136,144)

2.6. W badanym okresie starosta nie występował do NFOŚiGW²⁹ i WFOŚiGW³⁰ o informacje dotyczące możliwości pozyskania przez właścicieli nieruchomości (władających powierzchnią ziemi) środków na przeprowadzenie badań lub remediację terenów na których występują zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

(akta kontroli str.136,144)

2.7. W badanym okresie na podstawie analizy dokumentacji Urzędu, w tym Wydziału RLOŚ i Wydziału Architektury i Budownictwa³¹ oraz zapisów rejestrów prowadzonych przez RDOŚ w Szczecinie i Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie nie stwierdzono prowadzenia lub zakończenia realizacji inwestycji budowy osiedli mieszkaniowych lub budynków użyteczności publicznej na wpisanych tam nieruchomościach.

(akta kontroli str.149 – 153,144 – 145)

2.8. W okresie objętym kontrolą Starosta nie wydawał decyzji administracyjnych w przedmiocie scalania, wymiany lub podziału gruntów. W związku z tym nie wydawał również decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie lub znacząco oddziaływać na środowisko.

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że: „(...)Starosta, w przeciwieństwie do prezydenta miasta, nie wydaje decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie lub znacząco oddziaływać na środowisko (wyjątek stanowią decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku scalania, wymiany lub podziału gruntów, a takich Starosta Szczecinecki nie wydawał). Starosta nie jest nawet organem opiniującym/uzgadniającym w procedurze wydawania przez wójtów/burmistrzów decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – zadanie takie od 2009 r. powierzono nowej instytucji Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, stąd Starosta na początku planowania inwestycji, tj. nawet na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko został pozbawiony możliwości wnoszenia uwag pomimo, że nadal jest organem ochrony środowiska a nowym przedsięwzięciem zajmuje się dopiero na etapie oddawania przedsięwzięcia do użytkowania i to wydając decyzje tylko w wybranych, niewielkich obszarach jak pozwolenia na wytwarzanie odpadów czy wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Mając powyższe na uwadze oraz obowiązujące przepisy prawa, w tym definicję historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi Starosta nie jest organem, który mógłby wnosić uwagi o takich obszarach wójtom/burmistrzom przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie lub znacząco oddziaływać na środowisko.”

(akta kontroli str. 145,153 – 154)

2.9. Starosta w okresie od 5 września 2014 r. do 30 września 2018 r. opiniował projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla

²⁹ Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska.

³⁰ Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

³¹ Dalej: Wydział AB

Gminy Biały Bór, Miasta Szczecinka, Gminy Borne Sulinowo i Gminy Szczecinek. W ramach opiniowania wymienionych dokumentów Starosta nie zgłaszał właściwym organom informacji o historycznych zanieczyszczeniach ani uwag w zakresie potencjalnych lub historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Dyrektor Wydziału wyjaśniła, że: (...) wobec tego, że na obszarach Gminy Szczecinek i Gminy Biały Bór nie zostały zidentyfikowane tereny na których na których znajdują się potencjalne lub historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi, stąd nie było podstaw do wnoszenia uwag w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Miasta Szczecinek i Gminy Borne Sulinowo, na podstawie których opracowano plany zagospodarowania przestrzennego, dla obszarów wskazanych w ww. Rejestrach nie zaplanowano inwestycji mieszkaniowych lub użyteczności publicznej, w związku z powyższym podczas opiniowania odpowiednich projektów studium nie było konieczności wnoszenia uwag w zakresie potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi lub historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.”

(akta kontroli str.145 – 146,154 – 155)

2.10. W Urzędzie w badanym okresie obowiązywały procedury wewnętrzne, publikowane na stronie internetowej Starostwa³², w tym m.in. zarządzenia i instrukcje określające zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników stanowiące dokumentację systemu kontroli zarządczej. Obowiązujące procedury kontroli zarządczej obejmowały realizację zadań związanych z podejmowaniem i prowadzeniem postępowań w zakresie usuwania zanieczyszczeń powierzchni ziemi. W Urzędzie nie wydano dodatkowych wewnętrznych instrukcji i zarządzeń w tych sprawach. Sposób organizacji w Urzędzie realizacji zadań z zakresu historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi opisano niniejszym wystąpieniu w pkt 1.1. (str. 3).

(akta kontroli str.155 – 156)

2.11. W ramach funkcjonującego w Urzędzie systemu kontroli zarządczej dla realizacji celu, zgodnie z art. 101d POŚ, polegającego na dokonywaniu przez Starostę identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi planowano realizację zadań podzielonych na poszczególne etapy przy zastosowaniu procedur określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie sposobu oceny, przy czym nie wskazano konkretnych mierników.

- Etap pierwszy identyfikacji terenu zanieczyszczonego obejmujący ustalenie działalności mogącej być przyczyną zanieczyszczenia na danym terenie, obecnie lub w przeszłości. W latach 2016 – 2018 ustalono grupy działalności mogącej z dużym prawdopodobieństwem powodować historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, która była prowadzona na terenie Powiatu Szczecineckiego przed dniem 30 kwietnia 2007 r., z wytypowaniem nieruchomości i instalacji, które należy poddać analizie w pierwszej kolejności (do analizy wybrano m.in: stacje paliw, fermy, składowiska, gazownię, tereny powojenne).

- Etap drugi identyfikacji terenu zanieczyszczonego obejmujący ustalenie listy substancji powodujących ryzyko, których wystąpienie w glebie lub w ziemi jest spodziewane na danym terenie.

- Etap trzeci identyfikacji terenu zanieczyszczonego obejmujący zebranie oraz analizę dostępnych i aktualnych źródeł informacji istotnych dla oceny zagrożenia zanieczyszczeniem gleby lub ziemi na danym terenie oraz dostępnych i aktualnych badań zanieczyszczenia gleby i ziemi substancjami powodującymi ryzyko z listy ustalonej w etapie drugim.

³² <http://powiatszczecinecki.bip.net.pl>

- Etap czwarty identyfikacji terenu zanieczyszczonego obejmujący zebranie informacji koniecznych do wykonania badań wstępnych oraz wykonanie badań wstępnych, w tym:

a/ ustalenie grupy gruntów występującej na danym terenie oraz zebranie informacji o rodzaju pokrycia terenu,

b/ lokalizację źródeł zanieczyszczeń substancjami powodującymi ryzyko, znajdujących się na danym terenie obecnie lub w przeszłości,

(dowód: akta kontroli str. 155 – 158)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

do dnia 4 września 2016 r. Urząd nie podejmował działań wynikających z przepisu art. 101d ust.1 POŚ w zakresie identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Dyrektor Wydziału RLOŚ wyjaśniła, że przyczyną zwłoki w tym zakresie był fakt, iż „od dnia 5 września 2014 r. do dnia 4 września 2016 r. nie zostało opublikowane przez Ministra Środowiska rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Nie było zatem możliwości wypełnienia nałożonego na Starostę obowiązku”.

(akta kontroli str.123 – 124)

W okresie tym obowiązywało rozporządzenie w sprawie standardów, które zdaniem NIK stanowiło wystarczającą podstawę do realizacji obowiązku identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK Starosta od 5 września 2016 r. dokonywał identyfikacji terenów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. NIK krytycznie natomiast ocenia fakt, że do dnia 4 września 2016 r. Urząd nie podejmował działań wynikających z przepisu art. 101d ust.1 POŚ w zakresie identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

W Starostwie terminowo sporządzono i przekazano do 5 października 2018 r. do RDOŚ wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Starosta pomimo braku takiego obowiązku poinformował mieszkańców o możliwości zgłaszania potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. W ocenie NIK stanowi to przykład dobrej praktyki.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust.1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 17 grudnia 2018 r.

Kontroler
Jarosław Tarasewicz
starszy inspektor
kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

.....
podpis

.....
podpis